

Raadsels rond de bijensterfte op Schier

Zoals in het decembertijdschrift al kort is bericht, heeft zich op het carnica-koninginnenteeltstation op Schier een plotselinge en massale bijensterfte voorgedaan. In dit stukje willen we er wat meer over meedelen.

In het vroege voorjaar van 2002 werden de bijenvolken verplaatst van de bekende en al decennia lang gebruikte stal naar een nieuwe locatie. Het gemeentebestuur dwong het bestuur van de stichting die het teeltstation beheert tot een verhuizing, omdat bewoners van een nabijgelegen nieuwbouwuurt geklaagd hadden over bijenpoep op hun dakramen, kozijnen en tuinmeubeltjes.

Op de plek waar een nieuwe stal zal worden gebouwd, langs de duinrand bij het oostelijke weidegebied, werden de volken opgesteld. De oogst van de lamsoorhoning, half juli, was bevredigend; van de 36 volken werd in totaal 580 kg honing gewonnen.

De hele zomerperiode werd geconstateerd dat er varroamijten in de volken aanwezig waren; ook werd af en toe een werkster gezien met kreukelvleugels, terwijl voor enkele kasten krabbelende en dode darren werden gezien. Bij de honingooft, die plaatsvond van 23-25 augustus, werd niet geregistreerd dat bepaalde volken zwak waren en geen honing leverden. Vier dagen na de oogst werden de volken op moergoedheid nagekeken en werd de eerste portie suikerstroop gegeven. Bij de tweede voeding, op 12 september, blijken dan zes volken het voer niet te hebben opgenomen, anderen zijn klein en worden op één bak teruggezet. Op 2 oktober zijn de volken nog verder achteruitgegaan, veel zijn niet meer dan drieramers geworden. Er wordt dan ook verenigd. Op 18 november wordt de standplaats opnieuw bezocht. Weer blijkt dat in vrijwel alle voerbakken voer is achtergebleven; soms lijkt er niets van te zijn opgenomen. Op enkele kasten na zijn de volken verdwenen, terwijl er goed verzegelde suiker is opgeslagen. Na het verenigen van de achtergebleven restanten resteren nog acht kleine volken.

Uit deze gegevens valt af te leiden dat er zich in een korte periode, de eerste weken van september, een massale sterfte heeft voorgedaan. Het ontbreken van dode bijen op de bodemplank wijst op de varroamijt als oorzaak, maar dit is merkwaardig gezien het feit dat in september 2001 een behandeling met Apistanstrips werd uitgevoerd, terwijl de aantallen mijten die gedurende de zomer van 2002 werden gezien niet verontrustend waren en ook niet in alle volken mijten

waren gezien. Tijdens de honingooft waren het er echter duidelijk meer.

Natuurlijk was gepland dat er, na afloop van de honingooft, bestreden zou worden. Gekozen was voor een chemische behandeling in de broedloze winterperiode, omdat er was gewaarschuwd voor het resistent worden van de mijten voor Apistan. Gezien de teruggang in de sterkte van de volken werd midden september al met mierenzuur behandeld, gebruik makend van de Nassenheider raampjes.

Op het eerste gezicht lijkt deze catastrofe aan de varroamijt te kunnen worden toegeschreven. Het moment waarop het is gebeurd zowel als het ontbreken van gestorven bijen in de kasten wijzen daarop. Maar het is dan merkwaardig, dat de mijtenpopulatie zich zo snel heeft kunnen ontwikkelen, in één jaar tijd na de bestrijding met Apistan. Zouden de mijten resistent zijn geweest tegen dat middel? Waar komt die resistentie dan vandaan? Er worden immers geen bijen naar Schiermonnikoog getransporteerd, dus de resistentie zou op Schier nieuw moeten zijn ontstaan. Ook lijkt de vermeerdering tijdens de zomer veel sneller te zijn gegaan dan gebruikelijk en zich over alle volken te hebben verspreid. Daardoor is het vermoeden ontstaan dat er naast de varroamijt een andere oorzaak is geweest, zoals een virulent virus. Zo'n tweede factor zou dan veel desastreuzer moeten zijn geweest dan de varroamijt zelf. In november zijn daarom monsters dode bijen en ramen verzameld, welke zijn opgestuurd naar het bijeninstituut in Celle. Op het moment waarop dit wordt geschreven is nog niet bekend of daarmee verder inzicht in de sterfte is verkregen.

Hoe nu verder?

Het is intussen duidelijk geworden dat er voldoende imkers, die in de afgelopen jaren een bevruchte koningin van Schier hebben ontvangen, bereid zijn om hun koningin met volk aan Schier af te staan, zodat er een goede basis is om de bijenpopulatie weer op te bouwen. De koninginnen werden geteeld uit slechts enkele geselecteerde volken, maar ze paarden met darren uit het totaal van de bijenstand op Schier, zodat de hoop gewettigd lijkt dat we ongeveer hetzelfde genetische materiaal kunnen terugkrijgen als er tevoren was. Pas in de loop van het voorjaar zal blijken hoever we kunnen komen en welke verdere maatregelen zullen moeten worden getroffen.

Bestuur van de Stichting Schier